

Aan Bestuur Kootwijk Vooruit
 Van Werkgroep Recreatiezonering
 Datum 29 november 2021
 Betreft Rapport werkgroep Recreatiezonering Kootwijk Vooruit

INHOUD

INHOUD.....	1
Start van de werkgroep	1
Eerste uitgangspunten.....	3
Brandbrief voor serieuze plaats aan de overlegtafel	4
Tussentijdse resultaten.....	4
Paden die verdwenen zijn of tussendoor worden afgesloten.....	4
Wisseling lid Kootwijk Groen	6
Ophalen prioriteiten gebruikersgroepen Kootwijk	6
Noodkreet en betrekken van politiek.....	6
Handen ineen met andere kernen.....	7
Bijeenkomst met provincie en experts.....	8
Tweede fase: maatregelen	9
Afronding project.....	10
Bijlage 1 Prioriteiten ruiters.....	12
Bijlage 2 Prioriteiten wandelaars.....	14
Bijlage 3 Prioriteiten mtb-ers.....	16
Bijlage 4 Prioriteiten recreatieve fietsers	17
Bijlage 5 Visie recreatiezonering van Kootwijk Groen.....	19
Bijlage 6 Meest recente versie zoneringskaart.....	29
Bijlage 7 Meest recente versie maatregelenkaart.....	30
Bijlage 8 Advies aan bestuur Kootwijk Vooruit	31

Start van de werkgroep

Op 23 juni 2020 heeft Bart Stolwijk als voorzitter van Kootwijk Vooruit ingesproken in een commissie-vergadering over inspraak bij de plannen voor Recreatiezonering. Op 9 juli vond de eerste bijeenkomst van de werkgroep plaats, met daarin Geertje vd Brink-Bronkhorst, Aart Buurma, Walter

Vesters, Frank Ootes, en Nicolette Bakhuizen als voorzitter. In het blauw een introductie zoals in de nieuwsbrief van KV gepubliceerd:

Op 9 juli ontving boswachter Laurens Jansen de werkgroep Recreatiezonering van Kootwijk Vooruit in de werkschuur van Staatsbosbeheer. Ook waren vertegenwoordigers aanwezig van de provincie Gelderland en gemeente Barneveld. Hans van Altena van de provincie trapte af met een presentatie over project Recreatiezonering Veluwe. Hij werd bestookt met informatieve en kritische vragen van Kootwijk Vooruit. De avond werd afgesloten met concrete afspraken over de inbreng van de bewoners van Kootwijk in de plannen. De inhoudelijke informatie in vragen en antwoorden:

Wat is het project Recreatiezonering Veluwe? En waarom is het er?

Onze prachtige Veluwe is een Natura 2000-gebied, het grootste in Nederland. Veel kwetsbare soorten gaan achteruit, en landen met Natura 2000-gebieden hebben de opdracht gekregen om voor herstel te zorgen. Het project moet zorgen dat kwetsbare soorten zich herstellen, terwijl er ook ruimte blijft voor menselijke activiteiten.

Waar komt die achteruitgang van de natuur door?

De belangrijkste redenen zijn stikstofdepositie en droogte (70%). De overheid treft maatregelen om dat tegen te gaan. Daarnaast is het drukte (30%) door bezoekers, evenementen en legeroefeningen. Dit project gaat over verstoring, en speciaal over recreatie.

Hoe werkt de zonering?

De Veluwe wordt opgedeeld in gebieden, zones. Per zone verschilt het hoeveel ruimte de natuur en mensen krijgen. Onderzoeksbureau Sovon heeft 7 vogelsoorten geïdentificeerd die een indicatie zijn voor de stand van de natuur. Gebieden waar de fauna meer rust nodig heeft, worden afgesloten in het broedseizoen of zelfs het hele jaar. Andere gebieden blijven open, met veel paden, of met minder paden zodat de natuur meer kans krijgt.

Gaat nu de hele Veluwe op slot?

Nee, zeker niet! In het plan wordt gezocht naar een balans tussen fietsers, ruiters, wandelaars, bezoekers, bewoners, en de natuur. De overheid en Staatsbosbeheer denken nog na over de manier van afsluiten. Zij willen de mogelijkheden aantrekkelijk en mooi maken zodat mensen verleid worden mee te werken op een natuurlijke manier.

Hebben de bewoners van Kootwijk echt iets in te brengen?

Er zijn heel veel partijen die meepraten in het platform Veluwe op 1. Officieel worden bewoners alleen geïnformeerd, en kunnen ze pas wat inbrengen in een bezwaarprocedure, aan het eind van het project. Dat is natuurlijk veel te laat. Daarom heeft Kootwijk Vooruit erop aangedrongen eerder bij het project betrokken te worden. Met als resultaat dat Kootwijk het eerste dorp is waar de bewoners meedenken over de zoneringkaart!

Hoe gaat het nu verder?

De werkgroep Recreatiezonering van Kootwijk Vooruit werkt aan een kaart die ruimte biedt aan de natuur en aan fietsers, wandelaars, hardlopers, ruiters en mountainbikers. De wensen die bewoners in het Dorpsontwikkelplan hebben aangegeven, zijn deel van de inbreng. We gaan op veldbezoek en we praten met andere bewoners. Half augustus presenteert de werkgroep de bewonerskaart aan Staatsbosbeheer. In september maakt de provincie de conceptkaart

openbaar. Dan is er tot voorjaar 2021 tijd om de maatregelen te bedenken. Ergens volgend jaar wordt de recreatiezonering definitief.

Bij wie kan ik mijn ideeën inbrengen?

In de werkgroep zijn wandelaars, vogelaars, ruiters, fietsers, mountainbikers, oude en nieuwe bewoners vertegenwoordigd. Heeft u een idee over welk plekje beschermd moet worden, of welk pad juist open moet blijven? Spreek één van de werkgroepleden aan: Aart Buurma, Frank Ootes, Walter Vesters, Geertje van den Brink, Nicolette Bakhuizen.

Op naar een prachtige soortrijke Veluwe waar wij allemaal van kunnen genieten.

Eerste uitgangspunten

In de gesprekken met Staatsbosbeheer zijn wij vanuit Kootwijk altijd duidelijk geweest. De eerste uitgangspunten hebben wij snel neergelegd:

NATUUR

- ⇒ Niet in meters denken, maar echt naar lokale situatie kijken.
- ⇒ Besluiten goed kunnen onderbouwen.
- ⇒ Doel is natuurwinst, niet zonering (dat is een hulpmiddel). Om doel te behalen ook naar andere maatregelen kijken.
- ⇒ Maatregelen monitoren, als niet gewenste effect, dan bijstellen of afschaffen.

BEWONERS

- ⇒ Mensen wonen hier voor rust en groene omgeving. Recreanten kan je dirigeren, bewoners zijn al op een plek.
- ⇒ Mooie natuur in stand houden – gedeeld belang.
- ⇒ Willen graag verbeteren van faciliteiten, routes voor alle gebruikers, bankjes. Draagvlak voor beperkende maatregelen extra belangrijk, niets overbodigs, goed onderbouwen.
- ⇒ Verkeersstromen en parkeren zijn problemen. Meenemen in plannen, gevolgen voor stromen van bezoekers.

KOOTWIJKERZAND

- ⇒ Aanbeveling voor slimme padenstructuur. En oversteken zand N-Z en W-O altijd mogelijk.
- ⇒ Aantrekkelijk aanbod, verleid mensen.
- ⇒ Gebruik van landschapselementen voor grenzen. Houd natuur vrij van hekken en woud aan verbodsbordjes.
- ⇒ Minder verbieden, meer luw maken. Actieradius recreanten is klein, enkele *local* gaat verder.
- ⇒ Toegankelijkheid richting Kootwijkerzand uitbreiden. Bewoners zonder alternatief kunnen zand bereiken.
- ⇒ Kaarten actualiseren met paden, nu niet compleet en kloppend.

TOEKOMST

- ⇒ Bewoners niet in project betrokken in eerste instantie. Nu dit overleg, en dat is fijn. Wel nog zeer beperkte informatie en aangehaakt bij één puzzelstuk van de vele die er zijn.
- ⇒ Opties voor bewoners met onvoldoende betrokkenheid is bezwaar maken aan eind, of onderweg kabaal maken en mobiliseren.
- ⇒ Andere optie is actieve samenwerking met inbreng van de bewoners. Wij werken mee aan project, en overtuigen onze dorpsgenoten van het nut en noodzaak, inclusief aan regels houden. Dat heeft onze grote voorkeur.

Brandbrief voor serieuze plaats aan de overlegtafel

Toen het project Recreatiezonering eenmaal gestart was, leek er weinig ruimte om werkelijk mee te denken en beslissen. In een brandbrief van 4 september 2020 uitte KV stevige kritiek en eiste een echte plaats aan de overlegtafel op. Andere dorpsverenigingen zijn door de actieve opstelling van KV wakker geschud. Ook de Barneveldse Krant kreeg het project én de kritiek uit Kootwijk in het vizier en schreef er enkele keren over. Ons dorp heeft een soort 'status aparte' gekregen, met veel aandacht vanuit de provincie, regelmatig overleg met Staatsbosbeheer, en fans bij de andere plaatselijk belang-clubs. Toch duurde het lang voordat er meer informatie kwam dan alleen de conceptzoneringskaart van onze directe omgeving. Dit schreven we in de nieuwsbrief:

Onze werkgroep heeft in de zomer met verschillende dorpsgenoten gesproken en is bij elkaar geweest, op veldbezoek en voor overleggen. Bij een bijeenkomst met Staatsbosbeheer hebben wij vanuit verschillende perspectieven inbreng gegeven. Vanuit de natuur bekeken vragen we om niet in zone-meters te denken, maar echt naar de lokale situatie te kijken en alle besluiten goed te onderbouwen. Uit het dorpsontwikkelplan weten we dat inwoners houden van rust en de groene omgeving en graag goede faciliteiten willen. Verkeersstromen en parkeren kunnen voor problemen zorgen. Voor het Kootwijkerzand hebben we een goede toegankelijkheid gevraagd, en geen hekken en verbodsbordjes. In de toekomst willen wij als inwoners meedenken en meebeslissen, en dat hebben we in een brief aan de provincie nog eens benadrukt. Inwoners die dagelijks in de omgeving te vinden zijn, zijn tenslotte andere gebruikers dan recreanten die een dagje naar de uitkijktoren komen.

Over de recreatiezoneringskaarten zijn nog veel vragen. Binnenkort horen we wat de ideeën zijn voor de zonering in de ons omringende gebieden. Dan kunnen we meer input geven aan Staatsbosbeheer over de zones rond Kootwijk. In de ledenvergadering van Kootwijk Vooruit geven wij een update. Wie alvast meer wil lezen, [hier is de link](#) naar de nieuwsbrief over de recreatiezonering van Veluwe-op-1.

Tussentijdse resultaten

In de ledenvergadering van KV in september 2020 heeft de werkgroep een update gegeven, en gedeeld wat er op dat moment bereikt was:

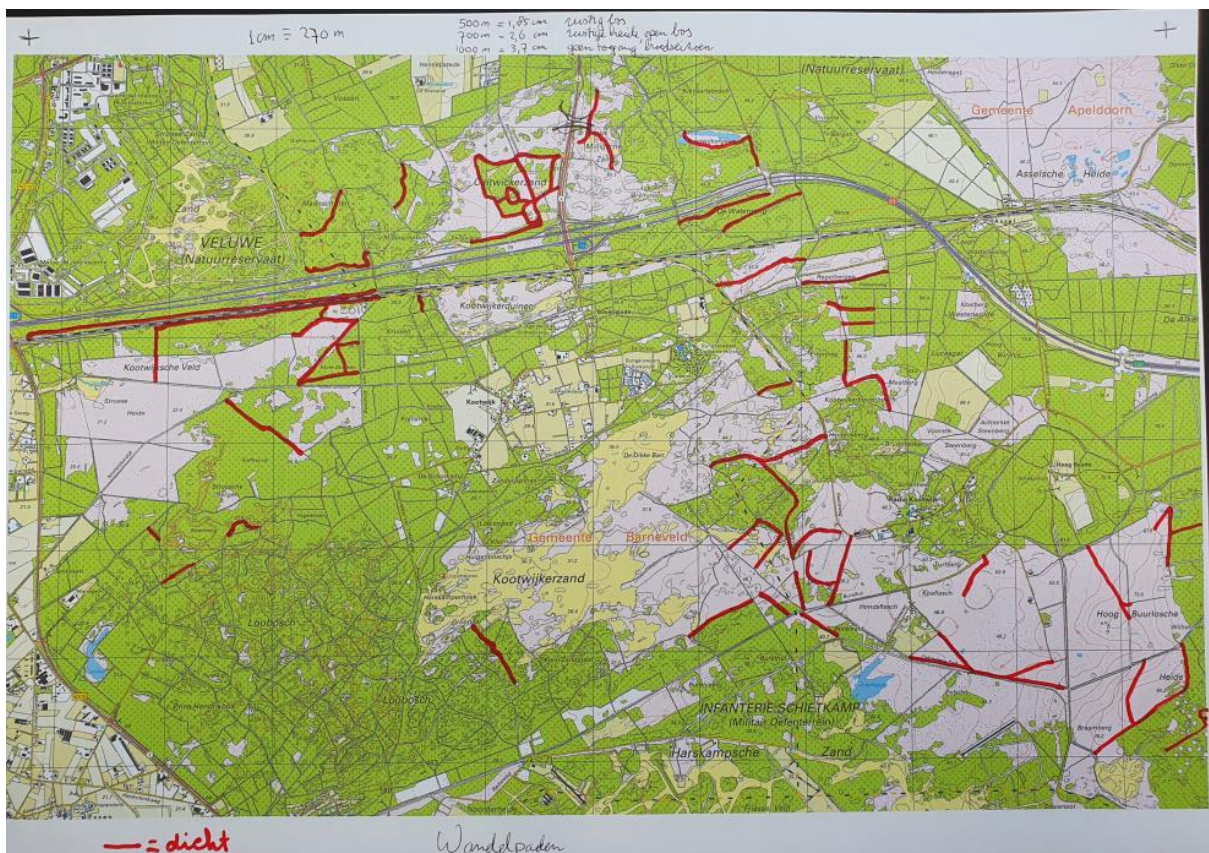
- Stem voor de bewoners => Overleg met bewoners is opgenomen in het project, er komen bijeenkomsten
- Voldoende tijd om behoorlijk input te geven => Deadline voor zoneringskaart is opgeschoven, nu gelijk met deadline maatregelen.
- Alleen afsluiten als nut en noodzaak => Staatsbosbeheer zal ecologische onderbouwing geven bij maatregelen.
- Toegang tot Kootwijkerzand vanuit hele dorp => Gebied met vrije toegang aan noordkant is uitgebreid.
- Natuurlijke grenzen en geen hekken/borden => Gemeente vraagt landschapsarchitect om hierover mee te denken.
- Geen verlenging broedseizoen => Verlenging broedseizoen is van de baan

Paden die verdwenen zijn of tussendoor worden afgesloten

Nadenkend en pratend over de paden in de omgeving van Kootwijk beseft de werkgroep dat er in het verleden al veel paden verdwenen zijn. En dat is belangrijk omdat het een argument is om terughoudend te zijn met nog meer rond Kootwijk afsluiten. Met inbreng van werkgroepleden en andere dorpsgenoten is de kaart 'verdwenen paden' samengesteld en gedeeld met Staatsbosbeheer. Dit schreven we in de nieuwsbrief van november 2020:

De concept zoneringskaart is vastgesteld. Hij kan nog wijzigen, als daar reden voor is in het vervolg van het project. Wie benieuwd is naar de [kaart klikt hier](#). Mede door toedoen van onze werkgroep blijft het Kootwijkerzand vanuit het hele dorp toegankelijk. De provincie heeft een e-magazine uitgebracht met veel informatie over recreatiezoning en interviews met betrokkenen, [hier is de link](#).

Waar is de werkgroep nu mee bezig? De tweede helft van het project gaat over de maatregelen die voortkomen uit de zoning, vooral ten aanzien van paden. Wij hebben daarom de huidige situatie in kaart gebracht, en ook gekeken naar welke paden er in de laatste jaren afgesloten zijn. Ons volgende overleg met Staatsbosbeheer gaat hierover. Als er al veel dicht is, willen wij natuurlijk de overgebleven paden graag behouden. Hierbij de kaart met wandel/atb-paden. Wie nog aanvullingen heeft op deze kaart, kan het via het e-mailadres info@kootwijkvooruit.nl laten weten. Desgevraagd kunnen wij ook de kaart met verdwenen paarden-paden delen. Alvast hartelijk dank!

Daarnaast kwam het voor dat er nieuwe pad-afsluitingen plaatsvonden. Dat vonden werkgroep en bestuur een slecht idee. Ga vooral niet tussentijdse afsluitingen doen terwijl er een groot overleg is om een plan te maken voor alle paden. Bovendien wekt het onvrede en onbegrip bij dorpsbewoners. Een officiële brief van bestuur en werkgroep aan Staatsbosbeheer hierover leverde de toezegging op afsluitingen alleen nog na overleg zouden plaatsvinden. Dat is sindsdien niet altijd gebeurd omdat boswachters niet altijd onderling overleggen met de boswachter publiek Laurens Jansen met wie wij deze afspraak hadden gemaakt. Door er bovenop te zitten, te protesteren bij plotse afsluitingen, publiciteit in de lokale krant, zijn de interne afspraken bij Staatsbosbeheer aangepast. Er mag geen pad worden afgesproken zonder interne afstemming waarna de boswachter publiek met onze vereniging contact opneemt.

Wisseling lid Kootwijk Groen

Aan het einde van 2020 draagt Aart Buurma, vertegenwoordiger van Kootwijk Groen, het stokje over aan Paul Milo. De groengroep volgt het project Recreatiezonering met veel belangstelling. Met inbreng van bioloog Henri Thomassen heeft de groengroep kritiek op de onderbouwing van de te nemen maatregelen. Het betreffende rapport is goed voor de hele Veluwe, maar is te grofmazig om iets over een kleiner gebied te zeggen. Ook wil de groengroep onbeperkt toegang houden tot het Kootwijkerzand. Dat is een moeilijk punt omdat met Recreatiezonering juist in open gebieden de natuur meer ruimte krijgt en de mens moet inschikken. De werkgroep Recreatiezonering heeft toegang tot het Kootwijkerzand altijd een belangrijk deel van onze gesprekken gemaakt.

Later is Paul Milo uit de groengroep gestapt. Na enkele gesprekken is besloten dat Paul wel contactpersoon zou blijven. Sindsdien heeft er meer contact plaatsgevonden tussen voorzitter groengroep Annelies van Rheenen en voorzitter van de werkgroep Nicolette Bakhuisen om zo de groengroep goed aangesloten te houden op het project Recreatiezonering.

Ophalen prioriteiten gebruikersgroepen Kootwijk

Als uitgangspunt had onze werkgroep het Dorpsontwikkelplan. Dat is vrij algemeen. Daarom heeft de werkgroep met verschillende gebruikersgroepen binnen het dorp gesproken. Dit was de oproep in de nieuwsbrief:

Nadat er duidelijkheid is over verleden en heden, is de toekomst aan de buurt. Hoeveel paden kunnen in ieder gebied liggen? Voor welke gebruikers? En waar? Natuurlijk hebben we het dorpsontwikkelplan en gesprekken met verschillende dorpsgenoten. Graag komen we in contact met meer Kootwijkers. Wat is uw favoriete pad? Welke verbinding wilt u zeker houden? Door de Corona-maatregelen kunnen we geen grote bijeenkomst organiseren, maar laat van u horen, dan maken we een belafpraak of spreken we individueel af. Vind ons via info@kootwijkvooruit.nl.

In de bijlagen zijn de verslagen van deze gesprekken te zien. Er was actieve inbreng. De grootste gemene deler is dat bewoners van de natuur willen blijven genieten, liefst weinig of geen afsluitingen zien, en de verschillende rondjes rond het dorp waarderen. Het was goed om zo de wensen van mensen uit het dorp op te halen.

Noodkreet en betrekken van politiek

In het begin van 2021 hadden de werkgroep en het bestuur van Kootwijk Vooruit het idee dat de provincie het project Recreatiezonering liet voortdenderen zonder open te staan voor andere oplossingen dan de al bedachte, en zonder de stem van de bewoners echt serieus te nemen. Ja, “de bewoners worden echte betrokkenen” maar in een volgende zin valt het woord “informereren” als het over bewoners gaat. Het is tijd voor een nieuwe brandbrief, gericht aan de fracties van de

Provinciale Staten, betrokken bestuurders en terreinbeheerders en de pers. Dit hebben wij dringend gevraagd:

1. Stop het huidige proces van invoering van recreatiezonering;
2. Begin opnieuw te denken vanuit de te behalen natuurdoelstellingen en sta open voor andere oplossingen. Kom uit de tunnel;
3. Betrek de bewoners van de Veluwe vanaf het begin rechtstreeks bij dit proces;
4. Kies voor een betere balans tussen natuur, recreatie en leefbaarheid. Schroom niet om te investeren in maatwerkoplossingen waar dat nodig is;
5. Kies voor een vrije Veluwe!

Naast deze brief hebben de werkgroepleden de politieke partijen verdeeld en woordvoerders van de fracties persoonlijk benaderd. Dat is in een deel van de gevallen gelukt. De fractiewoordvoerder Natuur van GroenLinks had veel belangstelling en is op veldbezoek geweest. Zij is meegenomen onze natuur in door Paul Milo. Parlementariër Derk Boswijk van het CDA heeft een werkbezoek gebracht aan de Veluwe. Nicolette Bakhuizen heeft een presentatie over Recreatiezonering gegeven, inclusief de kritische noten.

Voorzitter van de werkgroep Recreatiezonering, Nicolette Bakhuizen, heeft ingesproken bij de vergadering van Provinciale Staten begin maart 2021. In een notendop: “Begin opnieuw, geef bewoners een echte stem, doe recht aan de lokale situatie met maatwerk, en stem natuurplannen en economische plannen op elkaar af.”

De inspanningen hebben vruchten afgeworpen. PS heeft naar aanleiding van alle noodkreten – ook andere dorpskernen hebben ingesproken – een tussenfase ingelast. Uit het verslag van PS:

Wij gelasten een tussenfase in

Wij constateren dat er onbedoeld beelden zijn ontstaan over recreatiezonering die leiden tot zorgen bij bewoners op de Veluwe. De veronderstelling is ontstaan dat alleen nog over uitwerking van mogelijk al vastgestelde maatregelen kan worden gesproken. Dat is vooral het geval rond het Kootwijkerzand en het Hulshorsterzand/Beekhuizerzand die op de concept zoneringskaart als zone D zijn gezoneerd.

Handen ineen met andere kernen

In Kootwijk hebben wij het initiatief genomen een bijeenkomst te organiseren met andere plaatselijk belang-clubs om zo de handen ineen te kunnen slaan. Op een online bijeenkomst in maart waren vertegenwoordigers aanwezig van Garderen, Hoog Soeren, Voorthuizen, Harskamp, Kootwijkerbroek en Kootwijk natuurlijk. Later hebben wij ook meer contact gekregen met Stroe en Radio Kootwijk. Veel kernen zijn veel later wakker geworden dan Kootwijk, zij gingen nadenken nadat ze iets in de krant hadden gelezen. Nicolette heeft een info-zoom gegeven om andere plaatselijke belangen bij te praten over Recreatiezonering. Dat ook andere dorpen zich gingen roeren heeft het idee dat bewoners bij het project betrokken moeten worden, versterkt. Dat is winst. Ons idee dat we samen een vuist konden maken, is niet opgegaan. Ieder dorp heeft andere prioriteiten, zo is gebleken.

De Facebook-groep die de werkgroep heeft opgericht is een levendige plek waar bewoners van de hele Veluwe elkaar vinden:

[Recreatiezonering Veluwe mét bewoners | Facebook](#)

Bijeenkomst met provincie en experts

Het duurde tot april 2021 dat de provincie het proces ‘overleg met bewoners’ had georganiseerd. Er is een bureau ingehuurd om bijeenkomsten te organiseren en er zijn experts (ecologie, ruimtelijk ordening) bij betrokken. De bijeenkomst in Kootwijk met anderhalve meter afstand vond plaats in de schuur van Staatsbosbeheer.

Ronald Goderje en Laurens Jansen

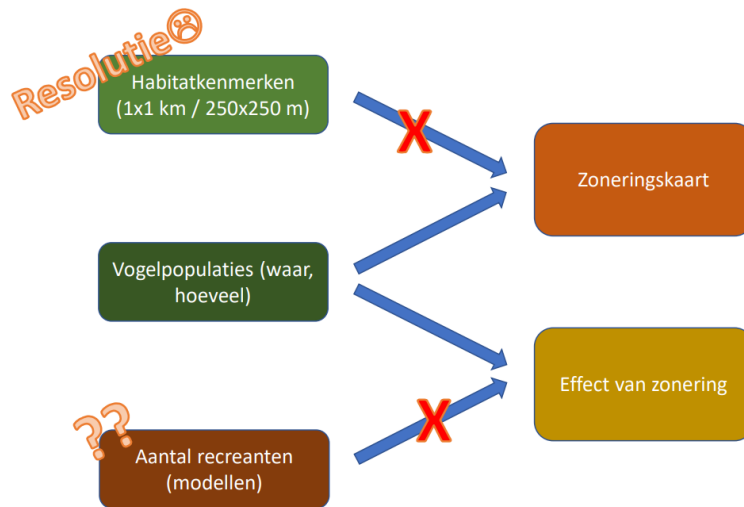
Bart Stolk en Bram Zandstra

Henri Thomassen (verbinding via iPad), Bram Zandstra, René Benneker, Carina Otte en Ronald Lanters. Fotografie is Nicolette Bokhuisen.

Centraal in het betoog van Kootwijk Vooruit was de inbreng van bioloog en groengroeplid Henri Thomassen. Hij heeft onderbouwd dat het Sovon-rapport dat ten grondslag ligt aan project Recreatiezonering goed is voor de hele Veluwe, maar te grofmazig is om toe te passen op een klein gebied. Ook stelt hij toepassen van modellen niet voldoende zegt over het daadwerkelijke aantal bezoekers van terreinen en dat daarvoor meer data en tellingen nodig zijn. Het stuk van Henri Thomassen – Kootwijk Groen is te vinden in de bijlagen. In een notendop:

Kootwijk e.o.

Dit zijn de afspraken die aan het eind van de bijeenkomst zijn gemaakt:

- Data verzamelen bij provincie/gemeente/SBB voor fijnmazigheid.
- Bijeenkomst kaart met expertise. Inbreng KV met wensen, zo mogelijk met onderbouwing eigen waarnemingen.
- Provincie neemt mee wat andere onderwerpen zijn die inspelen.
- Leefbaarheid, gemeente Barneveld extra focus.

Wat betreft het verzamelen van data werd vooral gevraagd wat wij zelf voor aanvullende data hadden. (Werkgroep Kootwijk Groen is tellingen gaan houden op het Kootwijkerzand, de inbreng is in oktober opgeleverd en gedeeld met provincie en Staatsbosbeheer.) De bijeenkomst met specialistische kaarten die later volgde was geen succes met nuttelose inbreng van de experts van de provincie. De werkgroep werd er moedeloos van. De provincie heeft tot nu toe beperkt andere onderwerpen gedeeld die spelen rond recreatiezonering (bijvoorbeeld vergunningverlening). De gemeente Barneveld heeft een overleg in het leven geroepen met wethouder Didi Dorrestijn, de plaatselijk belangen van de gemeente Barneveld en beleidsambtenaar Carina Otte. Als er vragen leven, nemen zij ook contact op de projectleider of met andere bestuurders. Dat geeft net wat meer druk.

Tweede fase: maatregelen

Nadat eerst bedacht is hoe de zones op de Veluwe worden ingedeeld is de tweede fase aan de beurt. Hier worden bedacht welke maatregelen er nodig zijn zodat de druk op de natuur past binnen de zones. Door eerdere inspraak en besluitvorming, is het nog steeds mogelijk om de zoneringskaart te wijzigen als dat beter past bij de maatregelen die ontworpen worden. In de nieuwsbrief schreef de werkgroep over deze fase en dat die gestart is met de zogenoemde maaswijdtekaart:

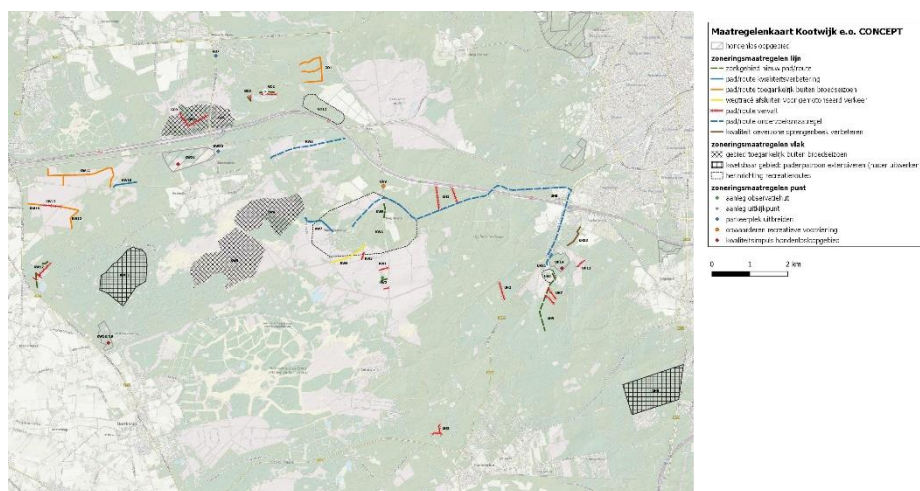
Gelukkig is na maanden van onderzoek eindelijk de zogenoemde 'maaswijdtekaart' uitgegeven. Daarop is in kaart gebracht wat de gevolgen voor de paden zijn van de verschillende soorten zones. Staatsbosbeheer is een lijst met maatregelen aan het maken. Welke aanpassingen zijn nodig aan de paden en voorzieningen? Onze werkgroep onderschrijft uiteraard de doelstellingen om de natuur te verbeteren; tegelijkertijd strijden wij ervoor dat de bewoners zo veel mogelijk toegang tot de natuur behouden. Dat is de wens uit het dorp en er zijn bovendien in de afgelopen

jaren al veel paden verdwenen. De komende tijd wordt spannend. De werkgroep Recreatiezonering blijft in overleg met Staatsbosbeheer en de [provincie Gelderland](#). We vragen daar trouwens ook altijd sterk aandacht voor het aanpakken van [stikstof](#) en verdroging, samen verantwoordelijk voor driekwart van de achteruitgang van de natuur. Een kwart komt door verstoring, recreatie maar ook de [helikopters van Defensie](#) spelen een rol. Verbetering van groen en dieren lukt alleen als álle oorzaken worden aangepakt. We houden iedereen op de hoogte hier in de nieuwsbrief, mail voor vragen en opmerkingen naar info@kootwijkvooruit.nl. Op naar een gezonde natuur op de Veluwe waar de bewoners van Kootwijk volop van kunnen genieten!

Het bestuur van Kootwijk Vooruit en de werkgroep Recreatiezonering hebben samen besloten welke tactiek we gingen gebruiken. Wij zagen het meest heil in een deal met boswachterij Kootwijk van Staatsbosbeheer. Deze terreinbeheerder is de leverancier van maatregelen in onze omgeving voor de provincie, en is verantwoordelijk voor invoering, beheer en handhaving van de maatregelen. Als wij samen op een maatregelenpakket kunnen komen met voldoende ruimte voor bewoners dat enigszins voldoet aan de eisen aan natuurherstel, is het aantrekkelijk voor de provincie om te accepteren. Bestuur en werkgroep zijn samen opgetrokken om een voorstel te doen dat enige ruimte geeft de natuur in kwetsbare gebieden en veel ruimte laat voor bewoners. Dit voorstel is serieus ontvangen, maar ging te ver voor Staatsbosbeheer. Daarop volgde een tegenvoorstel met een concrete lijst aan voorstel-maatregelen, waarin voor bewoners meer ruimte is dan wanneer de regels precies toegepast zouden worden. Het maatwerk waarom wij gevraagd hebben.

Afronding project

Er hebben meer gesprekken plaatsgevonden tussen de werkgroep en Staatsbosbeheer over de concrete maatregelen. De werkgroep houdt stevig vast aan de wensen vanuit de bewoners van Kootwijk, bijvoorbeeld de mogelijkheid om rondjes te maken en niet alleen hoofdroutes over te houden. Het Kootwijkerzand is een speciaal aandachtspunt voor de werkgroep. De open gebieden zijn de focus voor natuurbescherming in project Recreatiezonering. Tegelijkertijd houden bewoners ervan om het zand te bezoeken, enkele bewoners hebben het gebied in hun hart gesloten. De werkgroep maakt zich hard voor zoveel mogelijk toegang tot het zand en voor betrekken van bewoners bij beheer en educatie. De geluiden van Henri Thomassen en de groengroep worden intussen gedeeld met provincie en Staatsbosbeheer – wij vragen een goede onderbouwing van de maatregelen die genomen worden en gaan er ook op toezien dat gemonitord wordt of de gewenste natuurwinst behaald wordt.

In een langverwacht gesprek met de provincie, Staatsbosbeheer, natuurbureau Sovon en werkgroep Recreatiezonering aangevuld met Henri Thomassen is uitgebreid gediscussieerd over de

maatregelen op het Kootwijkerzand. De vertegenwoordiger van Sovon, de heer Henk Sierdsema, stelde dat de voorgenomen afsluiting van een deel van het zand in het broedseizoen een “draconische maatregel” is die ingegeven is door de slechte staat van de natuur. De vertegenwoordigers van Kootwijk stellen dat de maatregel disproportioneel is, de beperking van toegang staat niet in verhouding tot de winst voor de natuur! Er zijn andere maatregelen te nemen die zorgen voor natuurherstel. Wij willen het gehele Kootwijkerzand jaarrond open houden. Dit komt dan ook in het advies van de werkgroep te staan.

Op 25 november 2021 heeft de werkgroep Recreatiezonering haar advies aangeboden aan het bestuur van Kootwijk Vooruit. Nadat Walter Vesters de werkgroep in het najaar heeft verlaten, bestond de groep op dat moment uit: Geertje van den Brink-Bronkhorst, Paul Milo, Frank Ootes, en voorzitter Nicolette Bakhuizen. Het advies is in de bijlagen te vinden.

Bijlage 1 Prioriteiten ruiters

22 november 2020, versie 0.2

Deze lijst is gebaseerd op de inventarisatie gemaakt door DOP werkgroep Paard in het najaar van 2019

- Ruiterroute vanaf knooppunt 1, aan de noordzijde langs Kootwijkerduin behouden, inclusief aansluiting op pad richting Kootwijkerdijk/Boveneindseweg.

Redenen:

1. Er zijn al meerdere 'rondjes' vervallen. Wat overblijft zijn met name de doorgaande routes, aantrekkelijk voor toeristen, maar bewoners willen ook kortere rondjes kunnen rijden.
2. In het kader van verleiden willen we een aantrekkelijke ruiterroute vanaf de grote parkeerplaats bij Kootwijkerduin. Aantrekkelijke ruiterroute is er wel richting Oosten, maar niet richting westen. Boveneindseweg is onderdeel van een zeer drukke fietsroute, het is niet fijn daar te rijden met je paard.

Route dreigt te vervallen vanwege hondenlosloopgebied. Dit is eenvoudig op te lossen door een omheining te plaatsen tussen hondenlosloopgebied en ruiterspad. Naar we hebben begrepen zijn er al plannen om een omheining te plaatsen tussen hondenlosloopgebied en spoor, deze zijde kan dan meteen meegenomen worden.

- Rondje ten noorden van Asselseweg, tussen Gert van den Hoorn en huis wijkagent behouden *(voor zover bekend zijn er op dit moment geen plannen om dat rondje te laten vervallen)*
- Wandelpad naast Asselseweg 26 tot Berkenhorst omzetten naar gecombineerd pad, ook voor ruiters. Daarmee sluit De Driest (langs De Grote Enk) aan op de ruiterspaden ten noorden van Asselseweg. Dit wandelpad sluit ten noorden van Asselseweg al aan op een gecombineerd pad wandel/ruiter/men. Aansluiting aan andere zijde, de Driest, is toegankelijk voor alle soorten verkeer behalve auto's/motors, ook hier al gecombineerd gebruik dus.
- Ruiterspad vanaf begin Asselseweg naar doorgaande ruiterroute (Oost-West) langs Kootwijkerduin behouden, op de kaart zetten en onderhouden. Dit sluit wederom aan op De Driest en tevens op het bospad langs de Paalhoeve en vormt daarmee een veilige verbinding naar de doorgaande ruiterroute (niet over Nieuw Milligenseweg), met name voor lokale gebruikers. *(voor behoud pad inmiddels de toezegging van Laurens, maar op de kaart en onderhoud nog niet zichtbaar)*
- Oversteekplaats bij Rabbit Hill is gevaarlijk. Het hele gebied daar wordt nu aangepast, gemiste kans om oversteekplaats veiliger te maken. Kan dit alsnog? Of kan ruiterroute over het nieuwe Ecoduct?
- Rondje Asselse Heide terug? Vroeger was er ten zuiden van de onverharde Asselseweg een rondje wat gereden kon worden. Eén van die paden is gesloten. Daarna kozen ruiters ervoor om een rondje te maken door halverwege de Asselseweg over te steken en hiervoor een

wandelpad te gebruiken. Dit wandelpad is ook dicht. Nu is er geen (klein)rondje meer te rijden.

- Rondje Stroeërheide is gesloten met komst van Ecoduct over Spoor en A1. Reden onduidelijk aangezien ruiters en wild ook prima samen kunnen over Ecoduct (gebeurt in Duitsland al heel lang).
- Kan er een verbinding komen van ruiterspad achter de Berkenhorst langs (ongeveer halverwege knooppunt 43 en 2) naar knooppunt 17 over het Zand? Daar schijnt al een mountainbike pad te lopen, wat nu door sommige ruiters gebruikt wordt.
- Grote parkeerplaats bij Kootwijkerduin aantrekkelijk maken: watervoorziening, paddock of aanbindhek, picknickbank, kaart met ruiterspaden incl. km's en tijd, andere ondergrond (grote brokken puin zijn niet echt geschikt voor paarden).
- Kan er een Paardenpicknick/rustplaats komen in de buurt van Restaurant De Garage (Radio Kootwijk) met paddock of aanbindhek en watervoorziening? Of kan er een rutteroute gemaakt worden die langs Restaurant De Garage loopt.
- Gebruikers hebben moeite met gecombineerd gebruik van paden door Mountainbikers en Ruiters/Menners. Voorkeur gaat uit naar gescheiden routes. Waar gecombineerd gebruik noodzakelijk is, dit goed aangeven met borden.
- Ook ruiterspaden en fietspaden naast elkaar, geven met name door de opkomst van E-bikes, problemen. Daar waar mogelijk ruiterspaden en fietspaden niet naast elkaar. Waar dit wel nodig is ????
- Routekaarten compleet maken, ook op websites.
- Duidelijke bewegwijzering langs alle routes en naar de grote parkeerplaats Kootwijkerduin.

Bijlage 2 Prioriteiten wandelaars

Samenvatting van de ingebrachte punten

Nr	Punt	Toelichting	Mogelijke oplossing	Punten
1	Gebruik van paden door 1 specifieke gebruikersgroep (ruiter/MTB/wandel).	Dus geen MTB en wandel combineren. Dit zou kunnen betekenen dat er voor iedere gebruikersgroep minder km pad overblijft		
2	Gebruik van paden door meerdere gebruikersgroepen (ruiter/MTB/wandel) toestaan.	Alleen indien dit betekent dat er per saldo meer km pad open kan blijven		
3	Kleine parkeerplaatsen (o.a. langs de Heetweg) terug.	Meer beginplekken, zodat de bezoekers wat meer verdeeld worden	Meer kleinere parkeerplekken langs de Heetweg	1
4	Meer parkeerplekken bij het zand.	Er wordt nu veel wild geparkeerd op de Drift, Duinweg en Noorderheideweg	Parkeerplaats uitkijktoren uitbreiden	1
5	Behouden van de wandeling vanuit het dorp dwars over het zand naar Radio Kootwijk	Het open zand kunnen blijven ervaren		1
6	Honden aanlijnen daar waar het gevraagd is		Meer toezicht	
7	Caitwick open houden voor wandelen (en fietsen)	Er zijn hekken verschenen, en het lijkt afgesloten	Een aantal paden open houden	
8	Beter fietspad naar Harskamp	Maar svp geen paden hierdoor verliezen (ivm compensatie)!	Beter fietspad naar Harskamp, na het betonnen gedeelte	1
9	De rust en ruimte kunnen ervaren op het zand	Het zand moet toegankelijk blijven. De aanlijnplicht voelt als een belemmering.	Kootwijkerzand open houden	1
10	Aansluiting behouden naar gebieden en dorpen om ons heen	Goede bereikbaarheid van Radio Kootwijk/Hoog Soeren, Harskamp, Kootwijkerbroek, Stroe en Garderen/Uddel.		2
11	Variatie in kleinere (lokale) rondjes moet mogelijk blijven	De verschillende lokale rondjes voor de bewoners moeten ook mogelijk blijven		
12	Zo veel mogelijk kunnen genieten van alle landschapstypen, dus zand en heide, maar ook bos.			
13	Behouden van de wandelingen aan de oost kant van Kootwijk	Het gebied tussen Asselseweg, snelweg A1, Hoog Buurlo en het radiolijntje.		3
14	Behouden wandelingen ten noorden van de A1, Kootwijkerveen			1

Nr	Punt	Toelichting	Mogelijke oplossing	Punten
15	In principe (nagenoeg) alle nog resterende wegen en paden in stand houden	Afsluiting is wel bespreekbaar als de Provincie en Staatsbosbeheer feitelijk goed onderbouwd kunnen aangeven dat een bepaalde weg of pad omwille van de natuurbescherming moet worden afgesloten.		7

Bijlage 3 Prioriteiten mtb-ers

Huidige situatie:

Er is een formele route die deels door het gebied loopt, de zanderdennen mtb route (Apeldoorn route). Niet heel technisch maar door lengte en gebieden waar deze doorheen loopt wel goed gewaardeerd.

In boswachterij Kootwijk is nog veel toegestaan op huidige paden. Beleving is dat ik uitzondering enkele paden niet voor mtb open zijn. Dit maakt dat de huidige beleving goed is. Leuk aanbod en goede mogelijkheden juist omdat het zo vrij is. Gevoel leeft dat door mogelijkheid van gebruik van veel paden de spreiding voor rust zorgt. Ook geen uitgereden paden zoals vaak op vaste routes wel geval is.

Wensen:

Geen aanleg van klein vast rondje. Heeft aanzuigende werking en niet iedereen houdt van technische routes. Daarbij overheerst gevoel dat de aanleg van een vaste route zal leiden tot afsluiten van overige paden voor mtb-ers.

Behouden van combinatie doorgaande verbindingen naar aangrenzende gebieden en mogelijkheden voor wisselende lokale rondjes. Behouden van uitgangspunt dat paden vrij toegankelijk zijn met hooguit een enkel verbod daar waar het ivm conflict met andere gebruikers wenselijk is.

Qua verbindingen met omgeving wens voor ontwikkelen route richting Otterlo langs / over het ISK. Richting Stroe Garderen behouden van paden langs noordzijde A1 en de spoorlijn aan zuidzijde. (Inclusief lusjes om ecoduct heen)

Besteed meer aandacht aan spelregels in het bos. MTB richtlijn NTFU? Zorg dat recreanten bordjes snappen.

Bijlage 4 Prioriteiten recreatieve fietsers

Samenvatting van de ingebrachte punten

Nr	Punt	Toelichting	Mogelijke oplossing	Punten
1	Goede ontsluiting naar andere dorpen	Goede bereikbaarheid van Radio Kootwijk/Hoog Soeren, Harskamp, Kootwijkerbroek, Stroe en Garderen/Uddel.	Openhouden van de bijbehorende routes (kootwijkerdijk, Houtbeekweg,	1
2	Kwaliteitsverbetering van bepaalde stukken, met name die die door middel van een half-verharding zijn aangelegd. Zoals de Noorderheideweg, Hoog Buurloseweg, Kootwijkerdijk richting Kootwijkerbroek, Stroe-Harskamp, etc.	Dit soort paden zijn te smal, zeker gezien het medegebruik door (groepen) elektrische scooters. Bij regen ontstaan hier ook plassen.	Iets bredere en beter paden	3
3	Het stof op droge dagen van het gemotoriseerde verkeer op de Asselseweg is ook een bron van frustratie.	Bij gemotoriseerd verkeer, en wind uit noordelijke richting is het eigenlijk niet te doen.	Verlagen van de maximum snelheid (naar bijv. 30 km/h).	
4	Groepen elektrische scooters e.d. op de kleine fietspaden (Boveneindseweg, Noorderheideweg, ...) passen daar eigenlijk niet vanwege het formaat. Is ook niet echt natuurbeleving.	Veel paden zijn te smal voor dit soort (groepen) scooters en andere elektrische vervoersmiddelen (zoals de grote step)	In overleg treden met de verhuurbedrijven	1
5	Geen overloopgebied voor andere gesloten terreinen	Bezoekers van het Kroondomein komen als het daar dicht is o.a. naar Kootwijk.	Kroondomein niet meer sluiten. De Veluwe als 1 geheel bezien.	
6	Heetweg gevaarlijk voor fietsers	In het toeristenseizoen vaak gezinnen, en veel schoolgaande jeugd. Met het landbouwverkeer en vrachtwagens erg gevaarlijk	Apart fietspad langs de Heetweg, of andere maatregelen	2
7	Doodgereden dode adders , o.a. bij de Houtbeek	Adders zonnen graag op het warme betonnen fietspad	?	
8	Alle fietspaden moeten blijven	Het aantal fietspaden is beperkt	Alle huidige fietspaden open houden	4
9	Variatie in kleinere (lokale) rondjes moet mogelijk blijven	Niet alleen aandacht voor de grotere (doorgaande) routes (zoals fietsknooppunten), maar ook de verschillende lokale rondjes voor de bewoners moeten mogelijk blijven	Kleinere lokale paden buiten de grotere routes (als fietsknooppunten) behouden	1

Nr	Punt	Toelichting	Mogelijke oplossing	Punten
10	Kootwijkerpaadje behouden	Is een mooi stuk in de verbinding tussen Kootwijk en Radio Kootwijk	Kootwijkerpaadje open houden	

Bijlage 5 Visie recreatiezonering van Kootwijk Groen

Opgesteld door H.A. Thomassen, m.m.v. P. van den Brink, A. Buurma, M. Huijsman, P. Milo, A. van Rheenen; 6 april 2021

Inleiding

Het gaat niet goed met de biodiversiteit in Nederland en ingrepen zijn noodzakelijk voor het herstel en behoud daarvan. De verantwoordelijkheid voor het bereiken van eerder gestelde natuur- en biodiversiteitsdoelstellingen in het kader van het Natura-2000 programma ligt bij de provincies. Voor de Veluwe heeft de provincie Gelderland de grote lijnen uitgezet voor een beheerplan. Om daar verdere invulling aan te geven, heeft de provincie opdracht gegeven aan een consortium geleid door SOVON om een wetenschappelijk gefundeerd advies te formuleren over welke specifieke maatregelen nodig zijn. Dit advies wordt uiteengezet in een rapport (Sierdsema *et al.* 2020a), dat zich richt op de gehele Veluwe. Terreinbeheerders is gevraagd in samenwerking met stakeholders de adviezen op kleinere schaal verder uit te werken en uiteindelijk te implementeren. Naast maatregelen om bodem en habitat te verbeteren, gaat het hierbij met name om recreatiezonering. Voor de omgeving Kootwijk is inmiddels een conceptkaart recreatiezonering ontwikkeld. Het blijft echter nog onduidelijk in hoeverre de zoneringsmaatregelen bijdragen aan de doelstellingen en wat de invloed hiervan zal zijn op de inwoners van Kootwijk. *Het doel van dit document is de ontwikkelde adviezen en de conceptkaart te evalueren en een visie te formuleren vanuit betrokken inwoners.*

Achtergrond

Het beheerplan van de Provincie Gelderland richt zich op zeven vogelsoorten, waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn gedefinieerd: 1) de nachtzwaluw, waarvan de populatiegrootte op de Veluwe ruim boven het doel ligt; 2) de draaihals, die onder de doelstelling ligt, maar de laatste jaren in aantal toeneemt; 3) de boomleeuwerik, die onder de doelstelling ligt en in tegenstelling tot andere gebieden in Nederland op de Veluwe verder blijft afnemen – de vraag wat de oorzaak hiervan is en of daar andere factoren dan recreatiedruk aan ten grondslag liggen is nog onbeantwoord; 4) de tapuit en 5) de duinpieper, die beiden verdwenen zijn van de Veluwe; 6) de wespandief, waarvan de populatiegrootte weliswaar rond de doelstelling ligt, maar afneemt; en 7) de zwarte specht, waarvoor hetzelfde geldt. Hoewel voor tapuit en duinpieper de doelstelling de hervestiging van deze soorten is, is de kans dat dit in de nabije toekomst succesvol zal blijken, zeer gering (Sierdsema *et al.* 2020a).

Maatregelen, die genomen moeten worden ten behoeve van het herstel en behoud van deze soorten, zijn onder te verdelen in drie categorieën: 1) verbetering van de bodemkwaliteit; 2) beheermaatregelen; en 3) vermindering van verstoring. Hoewel verbetering van de bodemkwaliteit buiten het kader van het advies valt, is deze maatregel voor de meeste soorten van het grootste belang (Sierdsema *et al.* 2020a).

Het advies maakt gebruik van drie belangrijke datastromen om tot een set van aanbevelingen te komen: a) historische en huidige inventarisaties van vogelpopulaties op de Veluwe; b) habitatkenmerken; en c) regionale gegevens over recreatiedruk. Populatiegroottes zijn gecorreleerd aan habitatkenmerken om zo te weten te komen wat de beste habitatkenmerken zijn voor deze soorten. Op basis hiervan was het ten eerste mogelijk om potentiële verspreidingskaarten te modelleren en ten tweede om beheermaatregelen te formuleren, die zeer waarschijnlijk op zichzelf significant bijdragen aan het herstel van deze vogelpopulaties. In een tweede analyse zijn

populatiegroottes met zowel habitatkenmerken als met recreatiedruk gecorreleerd, waaruit bleek, dat recreatiedruk een duidelijk negatief effect heeft op vogelpopulaties, bovenop de effecten van verschillende habitatkenmerken (Pouwels *et al.* 2017). De potentiële verspreidingskaarten, gecombineerd met kaarten van recreatiedruk geven een beeld waar het beste zoneringsmaatregelen kunnen worden genomen: gebieden, die goed habitat voor deze soorten hebben, maar waar tegelijkertijd de recreatiedruk hoog is, zouden afgesloten moeten worden om de kans op succes van herstel en behoud te maximaliseren (Pouwels *et al.* 2017). Hierbij moet echter opgemerkt worden, dat de zoneringskaarten slechts gebaseerd zijn op potentieel geschikt habitat en *niet* op recreatiedruk. Het resultaat van deze analyses voor de omgeving van Kootwijk en daaropvolgend overleg met de terreinbeheerder heeft geresulteerd in een conceptkaart recreatiezoning.

Hoewel de analyses van beheermaatregelen en recreatiezoning duidelijk positieve effecten voorspellen op vogelpopulaties op de grotere schaal van de Veluwe, blijft het **onduidelijk** of de directe vertaling daarvan naar de kleine schaal rondom Kootwijk en de daaruit resulterende concept-zoneringskaart 1) tot het **gewenste doel** zal leiden en 2) de bijbehorende maatregelen voldoende gericht zijn om **proportioneel** genoemd te kunnen worden: in overeenstemming met het beoogde doel en in evenredigheid met andere veroorzakers van het probleem. Bovendien zijn er 3) in het zeer recente verleden beheermaatregelen getroffen, die niet in overeenstemming zijn met de adviezen genoemd in het Sovon rapport.

Van grote naar kleine schaal en de geografische resolutie van data

De nu voorliggende conceptkaart recreatiezoning voor het gebied rond Kootwijk is gebaseerd op een SOVON studie voor de gehele Veluwe (Sierdsema *et al.* 2020a). De SOVON studie zelf is weer gebaseerd op een vergelijkbare studie voor drie vogelsoorten, ook voor de gehele Veluwe (Pouwels *et al.* 2017). Hierin worden populatiegroottes gecorreleerd aan recreatiedruk en habitatkenmerken. De resolutie van deze ruimtelijke analyses is 1 km (d.w.z. 1x1 km).

Recreatiedruk

Om de verdeling van recreatiedruk over het landschap in te schatten, is gebruik gemaakt van algemene gegevens over het aantal recreanten op de Veluwe (CBS 2011) in combinatie met ruimtelijke modellen, die deze recreanten over het landschap verdelen (de Vries & Goossen 2002; Jochem *et al.* 2008; Jochem 2008). De belangrijkste parameters in deze modellen zijn de afstand tot een parkeerplaats en de grootte van deze parkeerplaatsen: hoe groter een parkeerplaats en hoe kleiner de afstand tot een parkeerplaats, des te groter de recreatiedruk op de betreffende locatie. Er is daarbij vanuitgegaan, dat het merendeel (90%) van recreanten binnen een straal van 3 km van hun auto blijven. De auteurs hebben twee verschillende concepten gebruikt om recreatiedruk over het landschap te modelleren: 1) een 'olievlek' model, waarbij het aantal recreanten afneemt in een cirkel om een parkeerplaats; en 2) een 'paden-netwerk' model, waarbij ervanuit wordt gegaan, dat recreanten altijd de paden zullen volgen.

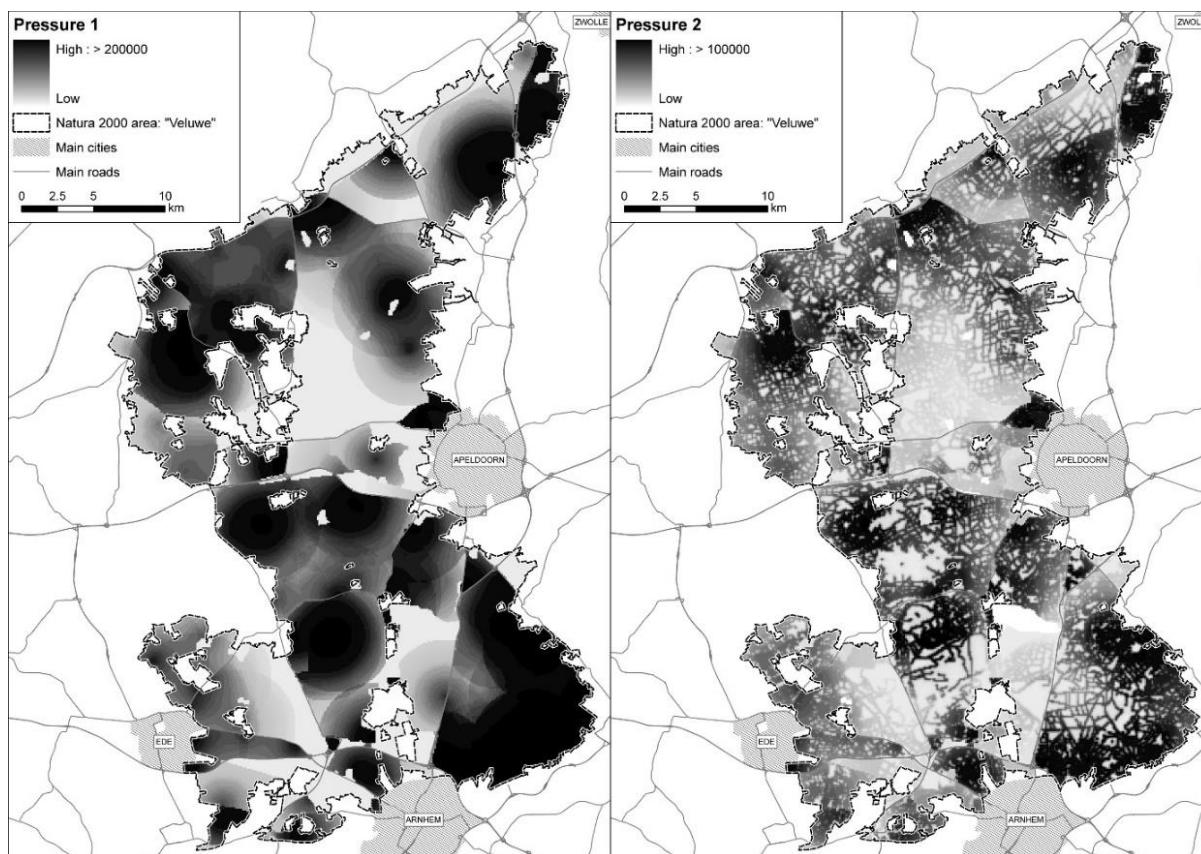

Fig. 1. Ruimtelijke verdeling van het aantal recreanten zoals gebruikt in de modellen van Pouwels *et al.* (2017). Grijstinten geven het aantal recreanten per jaar aan: lichtgrijs = lage aantallen; zwart = hoge aantallen. Links het 'olievlek model', rechts het 'paden-netwerk model'.

Geschikt habitat

Het mogelijke voorkomen (d.w.z. de aanwezigheid van geschikt habitat) van iedere soort is gemodelleerd op basis van gegevens over hun voorkomen en populatiedichtheid en habitatgegevens. Deze habitatkenmerken zijn voor de gehele Veluwe bekend en met behulp van correlaties tussen habitat en voorkomen van een soort kan er dus een voorspelling gedaan worden waar de soort mogelijk voor zou kunnen komen. Helaas wordt noch in het SOVON hoofdrapport, noch in het achtergrondrapport (Sierdsema *et al.* 2020b) vermeld met welke ruimtelijke resolutie van habitatkenmerken gewerkt is. Deze resolutie is van belang voor het detailniveau waarop de kaarten gebruikt kunnen worden. De geschiktheidskaarten hebben een resolutie van 250 m of 1 km.

Beperkingen van gehanteerde methoden

Hoewel de resultaten van de studie van Pouwels *et al.* (2017) overtuigend zijn, *is de directe vertaalslag van deze studie -en daarmee ook van het SOVON rapport- naar de situatie in de omgeving van Kootwijk problematisch om de volgende redenen.*

I. De kaarten voor de ruimtelijke verdeling van recreatiedruk zijn relatief grof en onnauwkeurig.

Op de grotere schaal van de gehele Veluwe volstaan deze kaarten om recreatiedruk te correleren aan populatiegroottes. Onnauwkeurigheden leiden tot ruis, maar deze valt niet op door de grote schaal en het relatief grote aantal data punten. De kaarten zijn echter ongeschikt om op kleine schaal en tot in detail de zonering van recreatie mee te plannen. Hiervoor is het noodzakelijk lokaal gedetailleerde data over recreatiedruk te verzamelen. Aan de hand van de correlaties tussen

recreatiedruk en populatiegroottes voor de hele Veluwe kan daarna een goede inschatting gemaakt worden over welke gebieden daadwerkelijk afgesloten moeten worden om de doelstellingen te bereiken. Het nalaten van het verzamelen van deze gegevens zal mogelijk leiden tot het **niet behalen van de doelstellingen** als gevolg van verkeerde aannames die leiden tot het afsluiten van gebieden, waar op dit moment slechts zeer beperkt recreanten komen. Dit laatste lijkt met name het geval voor het zuidelijke deel van het Kootwijkerzand, waar de recreatiedruk duidelijk lager lijkt te zijn dan ingeschat in het SOVON advies.

Ter illustratie het voorbeeld in Fig. 2. De figuur geeft de relatie weer tussen recreatiedruk (horizontale as) en populatiedichtheid (vertikale as) (Pouwels *et al.* 2017). Wanneer de recreatiedruk te hoog wordt ingeschat (rode verticale lijn), is de verwachte populatietoename groot (rode accolade, het verschil tussen de geschatte huidige populatiedichtheid en de maximaal bereikbare dichtheid). Wanneer de werkelijke recreatiedruk (groene verticale lijn) veel lager is dan aangenomen, is dus de werkelijk realiseerbare populatietoename navenant kleiner dan aangenomen.

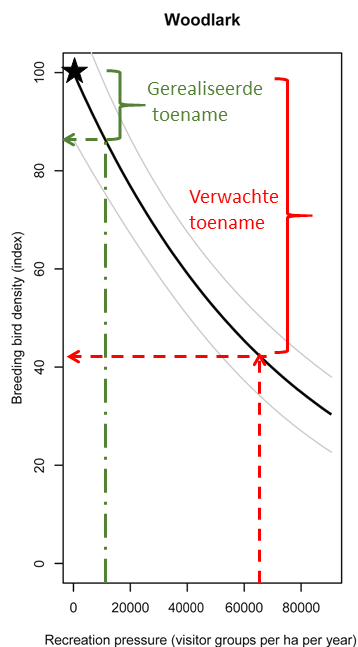

Fig. 2. Relatie tussen recreatiedruk (aantal recreanten per hectare per jaar; horizontale as) en populatiedichtheid van de onderzochte vogelsoort (in dit geval de boomleeuwerik; verticale as). De dikke zwarte lijn geeft de gemiddelde relatie weer; de grijze lijnen aan weerszijden geven de mogelijke spreiding, d.w.z. de onzekerheid weer. Afsluiting van een gebied voor recreatie zal dus bijdragen aan een navenante toename in populatiedichtheid. Wanneer de recreatiedruk hoger wordt ingeschat (rode verticale stippellijn) dan de werkelijkheid (groene verticale stippellijn), wordt de toename in populatiedichtheid dus ook hoger ingeschat (van rode horizontale lijn tot de ster) dan in werkelijkheid mogelijk is (van de groene horizontale lijn tot de ster). Figuur aangepast uit Pouwels *et al.* (2017).

II. De resolutie van de geschiktheidskaarten is te laag om op detailniveau zoneringskaarten te ontwikkelen. De methoden, die aan de geschiktheidskaarten ten grondslag liggen, hebben in de afgelopen 15 jaar hun nut bewezen om de geschiktheid van een gebied voor een bepaalde soort te kunnen voorspellen. Deze voorspellende waarde gaat echter niet verder dan de resolutie van de gebruikte achterliggende data. De resolutie om de geschiktheidskaarten te genereren is 1 km (in bepaalde gevallen 250 m). Deze resolutie is voldoende om voor een gebied ter grootte van de Veluwe gebieden te identificeren, waar soorten mogelijk voor kunnen komen. Dat wil zeggen, dat de kaarten uit het SOVON rapport nauwkeurig aangeven of er binnen een gebied van 1 x 1 km geschikt habitat is voor een bepaalde soort, maar niet of de volledige 1x1 km geschikt is. Het tegendeel is waarschijnlijk waar; individuen gebruiken een gebied op verschillende manieren en in verschillende intensiteiten. Nest- en foerageergelegenheden zijn bijvoorbeeld vaak slechts beperkt beschikbaar binnen 1x1 km. De resolutie van de geschiktheidskaarten staat dus niet toe om op detailniveau zoneringskaarten te kunnen genereren.

De afsluiting van een gebied dat veel groter is dan noodzakelijk kan zeker bijdragen aan het behalen van de beschermingsdoelstelling. Zo zou de afsluiting van de gehele Veluwe de beste kansen geven op herstel van de doelsoorten – een optie, die uiteraard totaal onrealistisch is. Op kleinere schaal geldt echter hetzelfde concept. De kans op succes van natuurbeschermingsmaatregelen is het grootst wanneer er draagvlak is voor de genomen maatregelen. Hierbij moet een afweging gemaakt worden tussen vele belangen. In een dichtbevolkt land als Nederland, waar deze belangen zich afspelen op een schaal van vierkante meters, is het dus niet alleen gewenst, maar ook noodzakelijk om op een vergelijkbare schaal maatregelen te nemen. Het gebruik van een resolutie van honderden meters tot een kilometer om zoneringskaarten te creëren, leidt zeer waarschijnlijk tot overproportionele maatregelen. Gedetailleerdere habitatkaarten en het karteren van bijvoorbeeld mogelijke nestgelegenheden zijn dus essentieel voor de afgewogen totstandkoming van zoneringsmaatregelen, die maximale bescherming bieden aan biodiversiteit en tegelijkertijd draagkracht vinden onder belanghebbenden. In die zin moeten de zoneringskaarten uit het SOVON-rapport gezien worden als de zoekgebieden, waarbinnen meer gedetailleerde gegevens nodig zijn.

Het SOVON-rapport stelt, dat beheer maatwerk is. Dit geldt echter zeer zeker ook voor zoneringsmaatregelen.

III. De padenstructuur zoals gebruikt in Pouwels *et al.* (2017) is voor de omgeving van Kootwijk gedeeltelijk reeds achterhaald. In de afgelopen decennia zijn vele paden reeds afgesloten of eenvoudig verdwenen (Fig. 3). Een aantal paden, die in het model gebruikt zijn, zijn de afgelopen 20 jaar afgesloten; een aantal ook al vóór 2000. Hoewel de resolutie van Fig. 1 niet toelaat de paden in gebieden met een hoge padendichtheid te verifiëren, is te verwachten, dat ook daar de huidige situatie niet geheel accuraat wordt weergegeven.

Draagvlak

Het belang van natuurbescherming wordt door de gemeenschap onderschreven en velen ondersteunen gerichte maatregelen die bijdragen aan het herstel van biodiversiteit. Een goede onderbouwing van hoe zulke maatregelen nodig zijn voor het behalen van de doelstellingen en hun verwachte effectiviteit is cruciaal om voldoende draagvlak te creëren. Enerzijds is het negatieve effect van verstoring door recreatie op de vogelsoorten, waarvoor het zoneringsplan is opgesteld, gebaseerd op goede data en staat buiten kijf. Anderzijds blijft echter onduidelijk in hoeverre de nu voorgestelde zonering noodzakelijk is voor het behalen van de doelstellingen.

De zoneringsmaatregelen komen bovenop een set van maatregelen, die de afgelopen decennia al genomen zijn en die de Kootwijkse gemeenschap heeft betroffen. Zo is het netwerk van paden sterk uitgedund en zijn vele zandwegen afgesloten. Dit heeft er voor gezorgd, dat de maaswijdte al is vergroot en er meer rust is in de gebieden tussen de paden. Bij het eventuele afsluiten van nog meer paden moet ook het begrip proportionaliteit een factor van betekenis zijn.

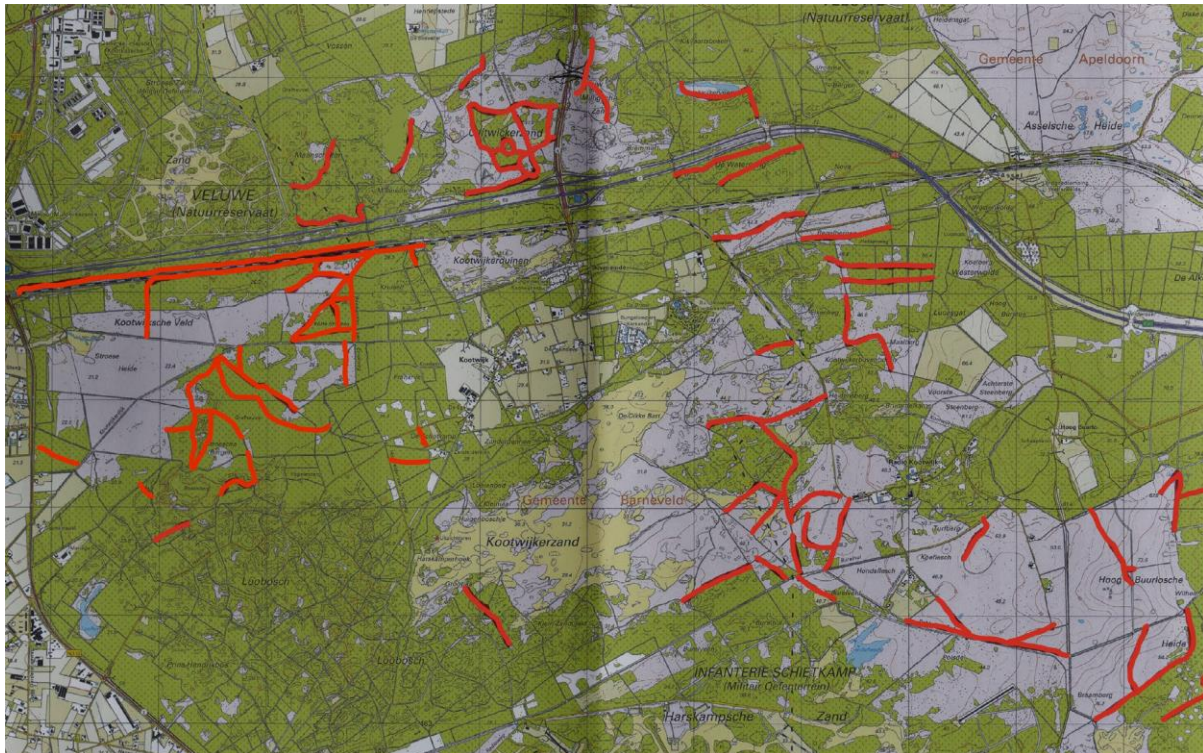

Fig. 3. Voorbeelden van paden, die in de afgelopen circa 25 jaar afgesloten zijn (rood). Veel paden zijn reeds verdwenen; een aantal paden zijn pas zeer recent afgesloten. Dit is een nog onvolledig overzicht; het werkelijke aantal afgesloten paden is hoger.

Alleen zoneringsmaatregelen niet genoeg

Zoneringsmaatregelen zijn slechts een van de drie pijlers, waarop een totaalplan voor soortherstel gebaseerd dient te zijn (Sierdsema *et al.* 2020a). Wanneer zoneringsmaatregelen genomen moeten worden is het -wederom om begrip en draagvlak te vinden bij belanghebbenden- wenselijk om het totaal aan maatregelen verdeeld over de drie pijlers duidelijk onderbouwd te presenteren. Maatregelen, die betrokkenen treffen kunnen beter begrepen en geaccepteerd worden, als de lasten van het totaalpakket mede door andere partijen gedragen worden. Met betrekking tot zoneringsmaatregelen is het bijvoorbeeld bijzonder opvallend dat **verstoring door militaire oefeningen** buiten beschouwing wordt gelaten omdat er geen duidelijk handelingsperspectief is. Nog steeds is het zo, dat laagvliegvoedingen boven natuurgebieden zijn toegestaan en ook daadwerkelijk worden uitgevoerd, terwijl er geen twijfel is aan de hoge mate van verstoring, die deze teweegbrengen (Sierdsema *et al.* 2020a). Het feit, dat er over verstoring door recreatie relatief veel bekend is in vergelijking tot andere soorten van verstoring, of het ontbreken van handelingsperspectief zouden niet moeten betekenen dat organisaties als defensie buiten beschouwing gelaten worden en alleen wordt ingezet op recreatiezonering.

Ook het verbeteren van de **bodemkwaliteit** (Pijler 1 in Sierdsema *et al.* (2020a)) wordt als cruciaal gezien voor soortherstel. De vermindering van de bodemkwaliteit sinds het eind van de jaren 80 wordt zelfs gezien als de belangrijkste oorzaak van de teruggang en het verdwijnen van duinpieper, draaihals en tapuit (Deuzeman 2009; Bakker *et al.* 2003). Dit heeft vooral te maken met stikstofdepositie, met als gevolg vermossing en vergrassing, een afname van overgangssituaties tussen actief stuivend zand en vastgelegde vegetaties (Deuzeman & Vogel 2017) en daaraan gekoppeld voor bepaalde soorten een lager voedselaanbod (o.a. het aantal mieren is drastisch gekrompen) en verminderde foerageermogelijkheden (Bakker *et al.* 2003; Deuzeman & Vogel 2017).

Het aspect bodemkwaliteit viel echter buiten het bestek van het SOVON-rapport. Ook van andere zijden ontbreekt tot op heden de communicatie over plannen m.b.t. dit onderwerp. Hoewel het verminderen van verstoring op zichzelf kan bijdragen aan soortherstel in gebieden waar de bodem van voldoende kwaliteit is, blijft onbekend op welke locaties dit laatste het geval is en zelfs of daar voldoende kennis over is. Er moet duidelijk gemaakt worden wat de huidige inzichten zijn m.b.t. bodemkwaliteit en wat de concrete plannen zijn om deze te verbeteren. Wanneer niet ingezet wordt op alle drie door SOVON genoemde pijlers, raken de wel genomen maatregelen bepaalde groepen binnen de samenleving onevenredig hard, terwijl er tegelijkertijd groot gevaar is dat de doelstellingen niet behaald worden.

Tot slot is door SOVON een pakket aan **beheermaatregelen** aanbevolen (Pijler 2 in Sierdsema *et al.* (2020a)). Veel van deze maatregelen zijn of worden op dit moment genomen in het gebied rond Kootwijk, maar lijken deels voor **verbetering** vatbaar.

Een belangrijk beheermaatregel, die uitgevoerd wordt is het afplaggen van mossen en grassen op het Kootwijkerzand. Dit zal vermoedelijk leiden tot een dynamischer landschap met meer overgangssituaties, wat gunstig is voor de doelsoorten. Zonder het belang van deze maatregel te ontkennen, is het tegelijkertijd belangrijk te realiseren, dat dit slechts het bestrijden is van de symptomen van stikstofdepositie, d.w.z. van de vermindering van de bodemkwaliteit.

Een tweede beheermaatregel is het meer open maken van het landschap door opslag en bomen te verwijderen. Het is opmerkelijk, dat er daarbij ook in open en halfopen gebieden veel oudere berken gekapt zijn, terwijl deze juist de holtes bieden, waarin onder meer de draaihalts nestelt. Ook worden zomervellingen afgeraden, maar zijn deze in de afgelopen jaren toch uitgevoerd, onder meer in vakken waar de zwarte specht broedt. Deze voorbeelden onderschrijven het belang van goede monitoring van uitgevoerde werkzaamheden om op de juiste manier snel in te kunnen grijpen.

Ten derde is opvallend dat er relatief veel mechanische bewerking van de bodem plaats vindt (buiten het afplaggen). Mechanische verstoring van de bodem kan leiden tot een netto uitstoot van CO₂, het vernietigen van bodemleven dat voedsel is voor vogels (bijvoorbeeld mieren voor de draaihalts) en het veranderen van vegetatiestructuren. Bodemverstoring kan een bijproduct zijn van bijvoorbeeld het berijden met tractoren, maar ook een direct gevolg van beheer met andere doelen. Zo is in afgelopen jaren de bosbodem na bomenkap vaak geklepeld en omgewoeld (Fig. 4). Zulk soort bodembewerking en andere vormen van bodemverstoring zouden zoveel mogelijk vermeden moeten worden.

Tenslotte wordt door Sierdsema *et al.* (2020a) het belang van kleinschaligheid van beheermaatregelen onderstreept. Huidige maatregelen, met name het afplaggen, worden echter op grote schaal uitgevoerd. Hoewel het niet te voorkomen is, dat enkele maatregelen grootschalig genomen moeten worden, is het de vraag of dit niet op de korte termijn juist negatieve effecten op de doelsoorten heeft.

Fig. 4. Voorbeeld van bodembewerking, die grote negatieve gevolgen kan hebben voor bodemleven en CO₂ uitstoot - hier het omwoelen van de bodem na bomenkap.

Visuele afbakening

Wanneer na het verzamelen van meer gedetailleerde gegevens en de analyse daarvan duidelijk wordt welke gebieden gedurende het broedseizoen moeten worden afgesloten, zal de afsluiting visueel zichtbaar gemaakt moeten worden. Er bestaan echter grote zorgen over de uitvoering hiervan. Een belangrijke esthetische waarde van het Kootwijkerzand is dat het een uitgestrekt (half-) open natuurgebied betreft met weinig paden en geen hekken, afrasteringen en borden. Dat beeld en die waarde werden destijds geoptimaliseerd met het weghalen door Nuon van de hoogspanningsleiding, die het Kootwijkerzand doorsneed en met het afblazen door de rechter van het plan om op Radio Kootwijk zeer hoge zendmasten te plaatsen. Het installeren van borden en/of hekken of de aanleg van wallen in het Kootwijkerzand zou in grote mate afbreuk doen aan het unieke natuurlijke karakter van het landschap.

Effecten in gebieden, die open blijven

Rust en ruimte dragen een belangrijk deel bij aan de natuurbeleving. Tegelijkertijd is de drukte en overlast door recreatie in en om het dorp Kootwijk de afgelopen 20 jaar toegenomen. Buiten het natuurterrein is met name de overlast door verkeersdruk merkbaar toegenomen. In het natuurterrein gaat het overwegend over de rustige vormen van recreatie, zoals wandelen en fietsen, welke goed gestuurd kunnen worden met gerichte situering van voorzieningen. Hier zijn in het verleden al succesvol maatregelen genomen om verstorende vormen van recreatie, zoals motorcrossen, uit te bannen en de kwaliteiten van rust en natuur terug te krijgen.

De effecten, die recreatiezonering en de daarmee samenhangende mogelijke veranderingen in de wet en vergunningverlening met zich meebrengen voor natuurbeleving en overlast blijven tot op heden onduidelijk en onderbelicht. Bij een gelijk blijvende totale recreatiedruk, is te verwachten dat het afsluiten en rustiger maken van bepaalde gebieden leidt tot verhoogde druk in gebieden die wel open blijven – het zogenoemde waterbedeffect. Dit geldt voor zowel de druk op de biodiversiteit in natuurgebieden, als ook de overlast in en om het dorp. Bovendien tast deze ontwikkeling de natuurbeleving aan van recreanten, die nadrukkelijk voor de natuur, de rust en de ruimte komen of om deze redenen in Kootwijk wonen. Het afsluiten van gebieden voor soortherstel zou in geen geval mogen leiden tot het afnemen van natuurwaarden in gebieden, die open blijven. Bovendien zou

afsluiting enerzijds niet als compensatie gebruikt mogen worden voor verhoogde overlast en aantasting van het woongenot anderzijds.

Conclusies en aanbevelingen

De door SOVON geproduceerde zoneringskaarten voor de Veluwe zijn vanwege hun relatief lage resolutie en de grove schaal waarop het onderzoek gebaseerd is niet geschikt om één op één te vertaling naar zoneringsmaatregelen op kleine schaal. De SOVON kaarten dienen gezien te worden als een op degelijk onderzoek gebaseerde identificatie van **zoekgebieden voor zoneringsmaatregelen**, waar meer **gedetailleerde informatie** verzameld dient te worden. Deze informatie betreft zowel een ruimtelijk landschappelijke inventarisatie van **recreatiedruk** als ook de gedetailleerde kartering van **geschikt habitat**. Het verzamelen van deze gegevens is van groot belang om de **kans van slagen** van maatregelen te maximaliseren en om te waarborgen dat deze maatregelen **proportioneel** zijn.

Bij het uiteindelijke ontwerp van een pakket van maatregelen dienen uitdrukkelijk ook **alternatieven** voor afsluiting overwogen worden. Het SOVON rapport vermeld expliciet, dat er meerdere “knoppen [zijn] om aan te draaien op weg naar soortenherstel”, waaronder de “infrastructurele ontsluiting van gebieden, routeontwikkeling”, etc (Sierdsema *et al.* 2020a). Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan het **verplaatsen van parkeerplaatsen** naar een locatie verder van geschikt habitat voor de zeven doelsoorten. Bovendien wordt aanbevolen, dat er nagedacht wordt over het invoeren van een zeer **extensieve padenstructuur** op de stuifzanden, zodat volledige afsluiting in het broedseizoen niet nodig is (Sierdsema *et al.* 2020a).

Tot slot dient ingezet te worden op alle drie pijlers voor soortherstel zoals genoemd in Sierdsema *et al.* (2020a): 1. herstel van de bodemkwaliteit; 2. beheermaatregelen; en 3. terugdringen van verstoring. Om voldoende draagvlak te creëren voor recreatiezoneringsmaatregelen is een goede communicatie met belanghebbenden cruciaal. Hierbij gaat het niet alleen om recreatiezoneringsmaatregelen, maar ook om maatregelen, die genomen worden om andere typen van verstoring terug te dringen en die, die onder de beide eerste pijlers vallen. Een goede onderbouwing van de proportionaliteit van genomen maatregelen en de resultaten van een toetsing aan de relevante kaders in de Algemene wet bestuursrecht zijn nadrukkelijk gewenst. Daarbij gaat het niet in de laatste plaats ook om de effecten van zoneringsmaatregelen in gebieden waar recreatie wel plaats mag vinden. Meer overlast (bijvoorbeeld meer verkeer of grotere aantallen bezoekers) als neveneffect (het zogenaamde ‘waterbedeffect’) of als gevolg van uitbreiding van recreatiemogelijkheden zijn ongewenst.

Samengevat **bevelen wij het volgende aan**:

1. Gedetailleerde ruimtelijke **inventarisatie** van de werkelijke **recreatiedruk**.
2. Gedetailleerde **kartering** van geschikt (broed)habitat voor de doelsoorten.
3. Evaluatie van de verwachte effecten van **alternatieven** voor afsluiting.
4. Ontwikkeling van een **totaalpakket van maatregelen** verdeeld over de drie pijlers en verbetering van de **communicatie** met belanghebbenden.
5. Aanpassing en/of **verbetering van de monitoring van beheer**, zodat werkzaamheden geen negatieve invloed hebben op de doelsoorten.
6. Inventarisatie van de **verwachte overlast** in Kootwijk en **effecten op biodiversiteit** in opengestelde gebieden door eventuele verschuivingen en verhogingen van de lokale recreatiedruk.

Referenties

Bakker, T, *et al.* (2003) Preadvies stuifzanden. Rapport EC-LNV nr. 2003/228-O. In. Ede-Wageningen: EC-LNV.

CBS (2011) *Toerisme en recreatie in cijfers 2011*.

de Vries, S, M Goossen (2002) Modelling recreational visits to forests and nature areas. *Urban Forestry & Urban Greening* 1: 5-14.

Deuzeman, S (2009) De broedvogels van Boswachterij Kootwijk-Loobosch in 2009. SOVON-inventarisatierapport 2009-71. In. Nijmegen: SOVON Vogelonderzoek Nederland.

Deuzeman, S, R Vogel (2017) Broedvogels in een deel van Boswachterij Kootwijk in 2017. Sovon-rapport 2017/057. In. Nijmegen: SOVON Vogelonderzoek Nederland.

Jochem, R (2008) Building the model right and building the right model: Verification and validation of the recreation simulation model MASOOR. In *Fourth International Conference on Monitoring and management of visitor flows in recreational and protected areas*, 160-60.

Jochem, R, *et al.* (2008) MASOOR: modeling the transaction of people and environment on dense trail networks in natural resource settings. *Monitoring, simulation and management of visitor landscapes University of Arizona Press, Tucson, Arizona, USA*: 269-93.

Pouwels, R, *et al.* (2017) Harmonizing outdoor recreation and bird conservation targets in protected areas: Applying available monitoring data to facilitate collaborative management at the regional scale. *J Environ Manage* 198: 248-55.

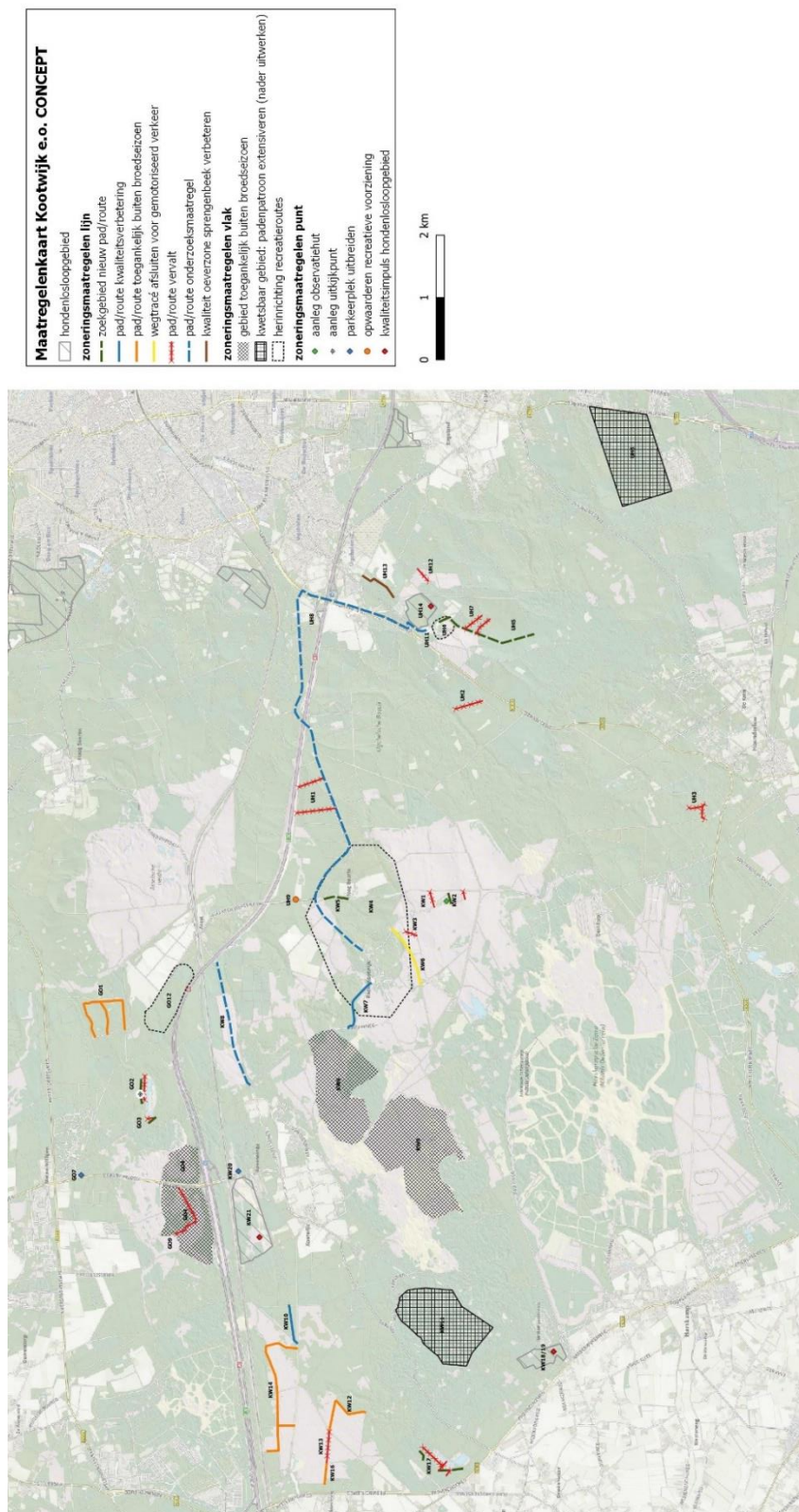
Sierdsema, H, *et al.* (2020a) Natuurbeheer- en zoneringsmaatregelen voor zeven aangewezen vogelsoorten in Natura 2000-gebied Veluwe. Bouwstenen Soortenherstel Beheerplan Natura 2000 Veluwe. Hoofdrapport. In. Nijmegen: Sovon Vogelonderzoek Nederland.

— — — (2020b) Natuurbeheer en zoneringsmaatregelen voor zeven aangewezen vogelsoorten in Natura 2000-gebied Veluwe. Bouwstenen Soortenherstel Beheerplan Natura 2000 Veluwe. Achtergrondrapport. Sovon-rapport 2020/32. In. Nijmegen: Sovon Vogelonderzoek Nederland.

Bijlage 6 Meest recente versie zoneringskaart

Bijlage 7 Meest recente versie maatregelenkaart

Bijlage 8 Advies aan bestuur Kootwijk Vooruit

Aan Bestuur Kootwijk Vooruit
Van Werkgroep Recreatiezonering
Datum 25 november 2021
Betreft Advies Recreatiezonering

INTRODUCTIE

De werkgroep Recreatiezonering is door Kootwijk Vooruit in het leven geroepen om de belangen van de dorpsbewoners van Kootwijk te behartigen in het project Recreatiezonering van de provincie Gelderland. Uitgangspunten voor de werkgroep waren de DOP en gesprekken met bewoners van Kootwijk en Kootwijk Groen. In gesprekken met Staatsbosbeheer en de provincie Gelderland hebben wij gestreden voor maatregelen die voor natuurherstel zorgen én de bewoners ruimte geven om van die natuur te genieten. Mede door de inspanning van de werkgroep van Kootwijk Vooruit:

- kregen bewoners op de Veluwe een stem in de plannen,
- is er extra tijd uitgetrokken in het project om met bewoners te praten,
- komt er in boswachterij Kootwijk geen verlengd broedseizoen,
- worden er tussentijds geen paden tijdelijk afgesloten zonder overleg vooraf met Kootwijk Vooruit,
- is de toegang tot het Kootwijkerzand vergroot ten opzichte van het eerste voorstel (waarbij er geen toegang was tegenover Kerkendel),
- is er het jaar rond toegang tot het Kootwijkerzand, en is er ook in het broedseizoen en oversteek over het zand mogelijk (dit gaat ons nog niet ver genoeg, zie later in dit advies),
- krijgen mensen in boswachterij Kootwijk iets meer ruimte dan de maaswijdtekaarten vroegen,
- is bij de invulling van de maatregelen rekening gehouden met de wens van bewoners om rondjes te kunnen blijven lopen/fietsen/rijden (we wensen nog meer rondjes, zie later in dit advies).

Na zorgvuldig overleg komt de werkgroep Recreatiezonering tot het volgende advies. De verantwoordingsrapportage wordt een apart document, dat is overzichtelijker. Een belangrijk deel van uitwerking van de maatregelen is door de provincie en terreinbeheerders naar de toekomst geschoven, daarvan willen we vastleggen dat we inspraak krijgen in de toekomst. Van de maatregelen die nu wel concreet zijn voorgesteld, kan de werkgroep zich in een deel vinden en in een ander deel niet. Dit advies richt zich vooral op de pijnpunten van de recreatiezonering voor het dorp Kootwijk.

TOEGANG KOOTWIJKERZAND

De werkgroep kan niet leven met het totaalpakket aan voorgestelde maatregelen. Die houden in dat een deel van het gebied in het broedseizoen wordt afgesloten, en dat in de rest van het gebied alleen het open zand en niet de begroeiing mag worden betreden.

De maatregel om de toegang tot het volledige zand te beperken tot de niet begroeide gedeelten beperkt de toegang enorm, met name voor het gedeelte dat jaarrond open blijft.

- Dit terwijl dorpsgenoten juist aangeven de mogelijkheden te willen houden om 'rondjes' te lopen. **Wij willen openstelling gelijk aan hoe het nu is, met mogelijkheid om over het gehele deel te kunnen struinen** ipv alleen over "paden", precies zoals de huidige situatie.

- Ook zien wij de effectiviteit van de deze maatregel niet, omdat terrein dat niet betreden wordt, dichtgroeit waardoor juist een divers habitat verloren gaat. Daar is niet tegenop te pluggen.
- Als er veel borden en afrasteringen nodig zijn om duidelijk te maken waar wel en niet gelopen mag worden, doet dit ernstig afbreuk aan de schoonheid van het open gebied.

De maatregel om een deel van het Kootwijkerzand in het broedseizoen af te sluiten is disproportioneel, de beperking van toegang staat niet in verhouding tot de winst voor de natuur!

Wij willen het gehele Kootwijkerzand jaarrond open houden.

- Enkele vogelsoorten zijn er niet meer en komen niet terug (tapuit, duinpieper).
- De boomleeuwrik (de reden voor afsluitmaatregel) zit op het hele open zand en doet het ondanks recreatiedruk redelijk goed (cijfers 2009/2017).
- Mensen houden zich bijna allemaal aan de paden. Een extensieve padenstructuur geeft ruimte aan dieren, en wordt ook door SOVON als alternatieve optie aangedragen.
- Als enkele mensen een gebied bezoeken, verstoren zij de natuur iets. Een relatief grote invloed (veel procent), is evengoed in absolute zin weinig invloed (klein aantal vogels).
- Alternatieve 'knoppen' die door Sovon worden voorgesteld, worden niet benut. Met beheer is 22% te winnen voor de boomleeuwrik. Aanpakken stikstofprobleem heeft een veel grotere impact op natuurverbetering dan zonering. Bewoners willen niet beperkt worden omdat mensen weren gemakkelijker is dan het aanpakken van andere oorzaken.
- Dorpsbewoners zijn sterk betrokken bij het Kootwijkerzand. Het dorp verwelkomt plannen voor adaptief beheer, waarbij natuurliefhebbers een actieve rol krijgen in het gebied waar zij hart voor hebben.

De werkgroep van Kootwijk Vooruit heeft zich krachtig uitgesproken tegen afsluiting van het Kootwijkerzand in het broedseizoen, samen met Henri Thomassen – bioloog en lid van Kootwijk Groen. De korte punten hierboven zijn een beknopte weergave van de uitgebreide onderbouwing die wortelt in wetenschappelijke literatuur, rapporten zoals die van Sovon, en tellingen van bezoekers op het Kootwijkerzand. Het advies is kort en krachtig gehouden. De uitgebreide onderbouwing is natuurlijk beschikbaar.

WANDELROUTES KOOTWIJK / STROE / KOOTWIJKERBROEK

De wandelroutes Kootwijk/Stroe/Kootwijkerbroek worden sterk beperkt door invoering van de maatregelen. Dit terwijl de bewoners van Kootwijk Werkgroep pleit voor behouden van een 'rondje' anders dan langs de weg/fietspad en vraagt om een alternatief. Staatsbosbeheer heeft een voorstel voor **alternatief toegezegd, dit is nog niet ontvangen**.

LOOFLES

- Staatsbosbeheer heeft in concept op papier gezet dat voor Loofles het **schaatsen** blijft toegestaan. Dat is fijn voor de bewoners van Kootwijk en andere dorpen. Nog nodig is bevestiging.
- Ook moet duidelijkheid worden geboden over wat wel en niet met **honden** mag, dit lijkt tegenstrijdig in de concepttekst van Staatsbosbeheer te staan.
- Staatsbosbeheer werkt aan een voorstel voor een vervangende **doorwaadbare plek voor paarden** als alternatief voor Loofles en heeft al een sponsor voor leem beschikbaar. Kootwijk Vooruit ziet dit voorstel graag tegemoet.

RUITERPAD TEN NOORDEN VAN KOOTWIJKERDUIN

Er lopen gesprekken tussen de werkgroep en Staatsbosbeheer over behouden van het ruiterspad ten Noorden van Kootwijkerduin. Dit pad dreigt afgesloten te worden, en ruiters zouden langs de Boveneindseweg worden geleid, wat vanuit de ruiters en andere gebruikers van de Boveneindseweg als niet wenselijk wordt gezien. Aanleiding voor deze voorgenomen wijziging is herinrichting van het

gebied als hondenloslooplekgebied en daarin is gemengd gebruik niet gewenst. In gezamenlijk overleg is daarom bedacht om het zwartwildkerend raster naar het noorden te verplaatsen. Provincie is bereid mee te werken, maar wil het beheer en onderhoud van het raster afstoten naar andere partijen. De werkgroep heeft contact gehad met de stichting Paardenvrienden Midden Veluwe. Zij zijn bereid het onderhoud op zich te nemen, mits er een inwoner uit Kootwijk zitting neemt in het bestuur van de stichting.

Inmiddels heeft boswachter publiek Laurens Jansen echter aangegeven dat de provincie een pas op de plaats maakt vanwege een pilot m.b.t. het beheer van rasters bij Hoog Soeren. Binnen een jaar zal er vanuit de provincie een uitnodiging komen om de situatie rond het pad en het raster te bespreken. Het dorp en Staatsbosbeheer zullen hiervoor worden uitgenodigd. **Er moet dus voor gewaakt worden dat het huidige pad zo lang in gebruik kan blijven!**

VASTLEGGEN TOEZEGGINGEN

Om geen misverstanden te krijgen, verwachten wij een **bevestiging van de volgende afspraken**:

- De duur van het broedseizoen in boswachterij Kootwijk is van 15 maart – 15 juli.
- De maatregelen worden niet vervangen door nieuwe maatregelen waardoor er minder paden/terrein beschikbaar zijn voor bewoners. Geen grotere maaswijdte hanteren dan nu.

ALGEMENE WENSEN EN EISEN

- Maatregelen in het kader van recreatiezonering dragen bij aan natuurherstel en zijn ons inziens géén wisselgeld voor vergunningverlening (dus geen nieuwe horeca in het bos, of paintball baan e.d.).
- Blijvende actieve aanpak andere oorzaken van achteruitgang natuur zoals stikstofdepositie en verdroging. Deze zijn de oorzaak van driekwart van de achteruitgang van de natuur. Zonder oplossing voor deze grote problemen, gaat het afsluiten van een pad de natuur niet redden. Het dorp verwacht te horen welke maatregelen genomen worden die van invloed zijn op de natuur in boswachterij Kootwijk.
- Actieve aanpak van verstoring die niet door recreatie wordt veroorzaakt, zoals defensie.

MONITORING

Er is niet bekend wat de maatregelen precies voor natuurwinst opleveren. De modellen die bij de onderbouwing zijn gebruikt, leveren geen exacte voorspellingen op. Ook veranderen de omstandigheden. Daarom is evaluatie en monitoring van de maatregelen nodig. **Het baart ons grote zorgen dat monitoring nog niet georganiseerd en gepland is! Wij verwachten zorgvuldige monitoring.**

- Regelmatig (bijvoorbeeld jaarlijks, afspraken over maken) de maatregelen evalueren, werken ze in de praktijk, en eventueel bijsturen – op kortere termijn dan de monitoring van natuureffecten – zodat knelpunten snel opgelost kunnen worden.
- Monitoren van het effect van de maatregelen. Meten of zij de natuurwinst opleveren die bedoeld werd.
- **Successen vieren, maar ook maatregelen veranderen of afschaffen als zij niet werken.** Dat is toegezegd door Staatsbosbeheer, maar het blijft een loze uitspraak als de monitoring niet georganiseerd wordt.

LANGE TERMIJN

Er zijn ook nog (grote) openstaande punten die op lange termijn nog besproken moeten worden om gezamenlijk tot een oplossing te komen. **De betrokkenheid van Kootwijk is toegezegd door Staatsbosbeheer en ook sterk gewenst. Graag hier een heldere toezegging en afspraak over.** Bij de punten staan codes die overeenkomen met plaatsen op de kaart die aangeven waar de maatregel komt.

- Uitwerken plan ruiterroutes, krimp is nodig op enkele plaatsen omdat te netwerk te dicht of dubbel is (GO12). Voorleggen in een brede bijeenkomst.
- Onderzoek splitsing recreatief gebruik paarden Kootwijk en MTB bij Ugchelen en Hoenderloo (UH15). In de toekomst, lange termijn (over 2 jaar?), beleid voor Veluwe. Wordt omgeving bij betrokken.
- Bij Ugchelen/Hoenderloo zal verkend worden hoe het MTB-tracé gezoneerd, verbeterd en aantrekkelijker gemaakt kan worden (UH16).
- Uitwerken plan voor herinrichten recreatiepaden in de omgeving van Hoog Buurlo en Radio Kootwijk (KW4). Gaat o.a. om bewegwijzering RKW voor wandelaars vanaf Hoog Buurlo achter dorp langs. In de toekomst oppakken met Radio Kootwijk, daarna Kootwijk betrekken.
- Onderzoek mogelijkheden verhogen fietscomfort op/langs de Asselseweg in combinatie met groot onderhoud en vergroting van de maaswijdte op de heide (KW8). Kootwijk betrekken bij bijeenkomst.
- In Loobosch/Prins Hendrikbos mogelijkheden voor maaswijdtevergroting in oude dennenbos en omgeving bosreservaat onderzoeken (KW11). Er zijn nu (te) veel smalle paden als mountainbikeroute. Brede bijeenkomst, Kootwijk betrekken.
- Fietspadenplan herijken en uitvoeringsplan opstellen i.o.m. gemeenten (KW24). Laurens Jansen heeft voorgesteld dat een projectleider van Staatsbosbeheer dit fietspaden-plan gaat trekken. Het door de werkgroep Recreatiezonering voorgestelde alternatief voor de Noorderheideweg wordt hierbij betrokken. Wordt vervolgd op lange termijn, betrekken Kootwijk.
- Parkeerplaatsen A1 paardvriendelijker maken en doorverwijzing vanaf Bob's IJs naar Grevenhout en Kootwijkerduin. Er dient voor gezorgd te worden dat de capaciteit groot genoeg is om parkeeroverlast in dorp te voorkomen. Ook heeft de werkgroep zorgen over de effecten van plannen voor betaald parkeren in (andere) natuurgebieden (waterbedeffect, wildparkeren).